

Onderwerp

Definitieve vaststelling wijziging gemeenschappelijke regeling Gelders Archief

Datum raadsvergadering 27 oktober 2026

Thema programmabegroting

Portefeuillehouder Alwin van Engelenburg – van den Abbeelen

Zaaknummer 2026-004760

Samenvatting

De gemeenteraad wordt verzocht om kennis te nemen van het besluit van het college van B&W d.d. 1 september 2026 tot vaststelling van de gewijzigde gemeenschappelijke regeling Regionaal Historisch Centrum "Gelders Archief" waardoor deze als volgt komt te luiden:

Gemeenschappelijke Regeling 'Gelders Archief' 2027. Dit onder de voorwaarde dat de gemeenteraad toestemming verleent. Ook wordt de gemeenteraad verzocht het college toestemming te verlenen om de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling 'Gelders Archief' 2027 vast te stellen conform bijgaand raadsbesluit. Deze regeling moet gewijzigd vanwege het uittreden van het Rijk uit de gemeenschappelijke regeling en de (verlate) wijziging van de Archiefwet (1 januari 2027).

Voorgesteld besluit

1. Kennis te nemen van het besluit van het college van B&W d.d. 1 september 2026 tot vaststelling van de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling Regionaal Historisch Centrum 'Gelders Archief' waardoor deze als volgt komt te luiden: Gemeenschappelijke Regeling 'Gelders Archief' 2027.
2. Het college toestemming te verlenen om de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling 'Gelders Archief' 2027 vast te stellen conform bijgaand raadsbesluit.

Inleiding

In juni 2018 en december 2021 heeft toenmalig Minister Slob schriftelijk aangegeven dat het Rijk gaat terugtreden uit de gemeenschappelijke regelingen van de Regionale Historische Centra (RHC's). Om terugtreding mogelijk te maken is de Archiefwet gewijzigd met een ingangsdatum van 1 januari 2027. Ook zijn er op basis van andere wijzigingen in de Archiefwet aanpassingen nodig in de gemeenschappelijke regeling. Deze wijzigingen zijn voorgelegd aan de raad op 11 juni 2025. De wijzigingen waarop de raad heeft gereageerd met een zienswijze op 11 juni 2025 voorzag alleen in de wijzigingen vanwege de nieuwe GR.

Om te voorkomen dat twee vrijwel identieke besluitvormingstrajecten direct opvolgend aan elkaar moet doorlopen moeten worden, heeft het Gelders Archief ervoor gekozen om deze te combineren met het aanpassen van de regeling naar een GR 2027. Dit betekent dat we eerder voorgelegde wijzigingen voor de GR 2025 meenemen in de GR 2027.

Om deze reden is de gemeenteraad op 26 mei gevraagd een zienswijze te geven over de concepttekst van de gewijzigde gemeenschappelijke regeling.

Na behandeling in de gemeenteraad op 26 mei 2026 is een zienswijze aan het dagelijks bestuur van het Gelders Archief gestuurd. Hierin geeft de gemeenteraad aan dat zij tevreden is over de voorgestelde wijzigingen van de gemeenschappelijke regeling. Deze bieden voldoende garanties

waardoor de eerder gesignaleerde risico's als gevolg van het uittreden van het rijk behoorlijk zijn verminderd.

Het algemeen bestuur van het Gelders Archief verzoekt de raad nu akkoord te geven aan het college om over te gaan tot de definitieve vaststelling. De tekst is ongewijzigd ten opzichte van de conceptversie die op 26 mei behandeld is, met uitzondering van de titel van de archiefwet. Deze is veranderd van "Archiefwet 2027" in "Archiefwet 2026".

Beoogd effect

Met het akkoord gaan met de wijzigingen in de GR is deze in overeenstemming met de Wgr en de Archiefwet.

Argumenten

- 1.1 *Als gevolg van wijzigingen in de Wet gemeenschappelijke regelingen voeren we noodzakelijke aanpassingen door.*

Vanwege wijzigingen in de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) die per 1 juli 2022 in werking zijn getreden, is het noodzakelijk de gemeenschappelijke regeling van het Gelders Archief (GR) zodanig aan te passen dat deze in overeenstemming is met de genoemde wet.

- 1.2 *Als gevolg van het uittreden van het Rijk uit de gemeenschappelijke regelingen met de RHC's is een aanpassing van de gemeenschappelijke regeling nodig.*

Het Rijk is nu nog een deelnemer in de regeling Gelders Archief; doordat zij uittreedt vraagt dit een aanpassing van de gemeenschappelijke regeling. Per 1 januari 2027 gaat de nieuwe Archiefwet in. In de nieuwe Archiefwet is bepaald dat het Rijk uit alle gemeenschappelijke regelingen met de regionaal historische centra zal stappen. De uittreding van het Rijk heeft gevolgen voor de stemverhoudingen in het Algemeen Bestuur van het Gelders Archief. In artikel 6 van de nieuwe GR is bepaald dat het AB uit zes leden bestaat, waarvan drie door het College van Arnhem worden aangewezen. De Colleges van respectievelijk Rozendaal, Renkum en Rheden wijzen uit hun midden ieder één lid aan. In artikel 7 lid 6 wordt bepaald dat bij stemming twee derde meerderheid is vereist.

- 1.3 *Noodzakelijke aanpassingen Archiefwet*

De nieuwe Archiefwet houdt, behalve het uittreden van het Rijk, ook andere wijzigingen in. Het wetsvoorstel voor de nieuwe Archiefwet is ingediend om de wetgeving uit 1995 te moderniseren en beter aan te laten sluiten op het digitale tijdperk. Door het aanpassen van de gemeenschappelijke regeling Gelders Archief wordt op deze wetswijziging voorbereid.

- 1.4 *Meer deelnemers in de regeling betekent een grotere financiële draagkracht*

De uitvoering van de rijksarchieftaken worden geregeld via delegatie aan het GA, met financiering door middel van een specifieke uitkering (SPUK). Daarmee blijft het Rijk betrokken, maar verdwijnt het formeel als deelnemer uit de regeling. Als het Rijk in de toekomst zou besluiten de taakdelegatie te beëindigen dan betekent dit ook dat er, na betaling van een uittreedssom, geen financiële middelen meer beschikbaar worden gesteld aan de gemeenschappelijke regeling. Dit kan beter opgevangen worden als er meer deelnemers in de regeling zijn; op dit moment worden deze mogelijkheden met

potentiële toetreders verkend. De benodigde middelen voor het in stand houden van de gemeenschappelijke regeling worden dan over meer deelnemers verdeeld; dit vermindert financiële risico's voor de overige deelnemers.

Kanttelingen en/of risico's

- 1.1 *De zetelverdeling in de gemeenschappelijke regeling moet aangepast worden bij nieuwe toetreders.*

Elke keer dat er zich een nieuwe toetredende deelnemer aandient, heeft dit gevolgen voor de zetelverdeling. In onderling overleg met nieuwe en bestaande deelnemers wordt bepaald hoe de bestuurlijke vertegenwoordiging vorm wordt gegeven in de nieuwe gemeenschappelijke regeling. Hierbij wordt een balans gezocht tussen bestuurlijke effectiviteit, wensen van individuele deelnemers en een vertegenwoordiging die past bij de diversiteit van de deelnemende organisaties. Afspraken worden vastgelegd in een nieuwe gemeenschappelijke regeling waarmee alle deelnemers moeten instemmen. Hierdoor kan de mate van invloed die Rheden heeft binnen de gemeenschappelijke regeling verminderen.

Op dit moment is het Gelders Archief in gesprek met drie overheidsorganisaties die mogelijk willen toetreden. Wellicht moet binnen afzienbare termijn de gemeenschappelijke regeling, in ieder geval voor wat betreft de deelnemers, weer aangepast worden.

Financiën

Aan het wijzigen van de gemeenschappelijke regeling zijn geen kosten verbonden.

Uitvoering

De gemeente Rheden onderkent de noodzaak van de aanpassing aan de GR van het Gelders Archief en heeft dit middels een brief kenbaar gemaakt aan het algemeen bestuur van het Gelders Archief op 26 mei 2026. Na het ontvangen van de reacties van de deelnemende gemeenten komt de GR nu terug bij de gemeenteraad om toestemming te geven aan het college deze definitief vast te stellen.

Participatie en communicatie

Het Gelders Archief zal per brief worden geïnformeerd over de vaststelling van de aanpassing van de GR.

Bijlagen

1. AB2026-11 Aanpassing gemeenschappelijke regeling Regionaal Historisch Centrum "Gelders Archief"
2. 260701 Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief 2027
3. Raadsbesluit definitieve vaststelling GR2027

De Steeg, 1 september 2026

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester

Bart Drewes,
gemeentesecretaris